

Rada vlády pro rovnost žen a mužů

20.
výročí vzniku

**To je
rovnost**

Úřad vlády České republiky

Úvod

Rada vlády pro rovnost žen a mužů (dále také jako „Rada“) je poradním orgánem vlády s působností v oblasti genderové rovnosti. Její historie se datuje od roku 2001. K jejímu ustavení došlo na základě usnesení vlády ČR z 10. října 2001 č. 1033.

První zasedání Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů se uskutečnilo 24. dubna 2002. Od počátku bylo **cílem Rady formulovat doporučení pro vládní opatření související s podporou rovnosti žen a mužů a monitorování plnění mezinárodních závazků ČR v této oblasti.**

Tuto brožuru zpracoval Odbor rovnosti žen a mužů u příležitosti 20. výročí od založení Rady. Brožura podává stručné shrnutí činnosti Rady a jejího sekretariátu v uplynulých 20 letech.

Helena Válková, zmocněnkyně vlády pro lidská práva: *„Agendu Rady vlády pro rovnost žen a mužů jsem od počátku považovala za svoji prioritu v pozici zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Jsem ráda, že i díky Radě a jejím členkám a členům se nám ve stávajícím funkčním období podařilo prosadit důležité změny. Vláda schválila nový akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí a novou strategii rovnosti žen a mužů. Sekretariát Rady zahájil realizaci projektu zaměřeného na domácí a sexuální násilí. Ve sněmovně jsme prosadili zákon o odškodnění osob sterilizovaných v rozporu s právem či novelu matričního zákona, která umožňuje ženám svobodně si zvolit nepřechýlenou podobu svého příjmení. Hodně úsilí jsme se sekretariátem a řadou členek a členů Rady věnovali také podpoře ratifikace Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí. Byť vláda návrh na ratifikaci nakonec neprojednala, domnívám se, že se i díky našim aktivitám podařilo velkou část mýtů panujících o Úmluvě u části veřejnosti vyvrátit. Věřím, že Rada na dosavadní aktivity v příštím funkčním období naváže a že nová vláda bude Radě naslouchat a rovnosti žen a mužů přikládat náležitou pozornost.“*

Radan Šafařík, ředitel Odboru rovnosti žen a mužů ÚV ČR: „*Na činnosti Rady vlády pro rovnost žen a mužů se mám možnost podílet od roku 2010. Za tu dobu zažila Rada spoustu předsedů a předsedkyň, prošla různými změnami a formulovala řadu doporučení. V tomto funkčním období se činnost a ukotvení Rady podařilo stabilizovat a agendu genderové rovnosti zahrnovat komplexní a poměrně ambiciózní Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021-2030. Před novou vládou a Radou v novém funkčním období nadále leží řada výzev a úkolů, především v souvislosti s naplňováním strategie rovnosti žen a mužů, českým předsednictvím Radě EU a zajištěním dostatečné podpory občanského sektoru. Důležitou součástí činnosti Rady také bude spolupráce na přípravě legislativních změn uvedených ve strategii rovnosti žen a mužů, ať už se jedná o zajištění dostupnosti specializovaných služeb pro oběti domácího násilí v zákoně o sociálních službách, novelu nominačního zákona vedoucí k podpoře vyrovnaného zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností s majetkovou účastí státu či transpozici projednávané směrnice o transparentnosti v odměňování.*“

Složení Rady

Rada se skládá ze zástupců a zástupkyň z řad ústředních orgánů státní správy, akademické obce, sociálních partnerů, občanské společnosti a Kanceláře veřejného ochránce práv. Zasedání Rady probíhají zpravidla čtyřikrát ročně, z toho minimálně dvakrát za přítomnosti předsedkyně či předsedy. **Radě předsedá vždy členka či člen vlády, do jejichž působnosti patří rovnost žen a mužů.** Od roku 2017 je jím sám premiér.

Rada má aktuálně 32 členů a členek. Složení Rady odráží snahu o rovnoměrné zastoupení státní správy a odbornic a odborníků z ostatních sektorů. Rada díky svému vyváženému složení a kombinaci expertízy z vládního i nevládního sektoru vytváří zázemí pro formulaci doporučení pro řešení genderových nerovností v ČR.

Za zmínku stojí, že dvě osoby byly součástí Rady v prvním funkčním období po jejím zřízení v roce 2001 a zároveň jsou jimi i v současnosti:

RNDr. Josef Postránecký,
státní tajemník v Ministerstvu vnitra
a bývalý náměstek ministra vnitra ČR
pro reformu veřejné správy a pro státní
službu

PhDr. Marie Čermáková,
výzkumná pracovníce a bývalá ředitelka
Sociologického ústavu Akademie věd ČR

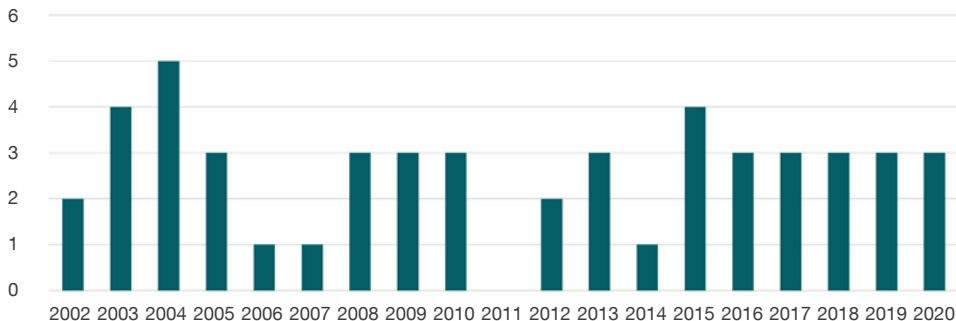
Výbory a pracovní skupiny

Rada si pro potřeby své činnosti ustavuje výbory a pracovní skupiny věnované dílčím tematickým oblastem. Historicky prvním orgánem Rady byla Pracovní skupina pro rovné příležitosti a rodinu.

V současnosti (v listopadu 2021) jsou při Radě zřízeny následující výbory a pracovní skupiny:

- Výbor pro institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů
- Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách
- Výbor pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích
- Výbor pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života
- Pracovní skupina k porodnictví
- Pracovní skupina muži a rovnost žen a mužů
- Pracovní skupina k dopadům pandemie covid-19 na rovnost žen a mužů
- Pracovní skupina k dotačnímu programu Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů

Počet jednání Rady

20 let Rady – hlavní momenty

Zřízení Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů

2001

Zahájení činnosti Rady – proběhlo 1. zasedání

2002

Ustavení Pracovní skupiny pro rovné příležitosti a rodinu

2004

Ustavení Pracovní skupiny pro zlepšení práce Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů

2005

Ustavení specializovaných výborů Rady - Výboru pro prevenci domácího násilí a Výboru pro rovné příležitosti žen a mužů v rodinném a pracovním životě

2008

Ustavení tří dalších specializovaných výborů - Výboru pro sladování pracovního, soukromého a rodinného života, Výboru pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a Výboru pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů

2009

Vláda schválila Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011-2014, první vládní dokument specificky zaměřený na oblast domácího násilí

2011

Zřízení Pracovní skupiny muži a rovnost žen a mužů

2012

Zřízení Pracovní skupiny k porodnictví

2013

2014

Vláda schválila Vládní strategii pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020, první střednědobý rámcový vládní dokument pro uplatňování politiky rovnosti žen a mužů v ČR

2015

Vláda schválila Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018

2016

Vláda schválila Akční plán pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích na léta 2016 – 2018

2018

Vláda vzala na vědomí Standard pozice rezortních koordinátorek a koordinátorů rovnosti žen a mužů

2019

Vláda schválila Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022

2021

Vláda schválila Strategii rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030

Činnost Rady

Rok	Počet materiálů předložených vládě ČR	Významné předložené podněty a projednávané materiály
2003	5	Doporučení na návrh právní úpravy ochrany před domácím násilím
2004	3	Doporučení k přijetí opatření pro zlepšení podmínek plnění priorit a postupů při prosazování rovnosti žen a mužů v resortech
2005	3	Doporučení ve věci vzdělávání členů a členek vlády a vedoucích zaměstnanců a zaměstnankyň ministerstev a ve věci provedení veřejné informační kampaně k problematice rovných příležitostí žen a mužů
2006	0	
2007	0	
2008	5	Doporučení na návrh zavedení skutkové podstaty nového trestného činu nebezpečného pronásledování
2009	5	Doporučení k zapracování problematiky rovných příležitostí pro ženy a muže do hlavních oblastí dotační politiky
2010	7	Doporučení k vyjádření České republiky k otázkám Výboru pro odstranění diskriminace žen – kontrolního orgánu Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen
2011	5	Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011–2014
2012	4	Písemná informace o krocích učiněných při realizaci doporučení Výboru Organizace spojených národů pro odstranění diskriminace žen týkajících se domácího a sexuálního násilí (doporučení č. 23) a sterilizací provedených v rozporu s právem (doporučení č. 35)
2013	3	Priority a postupy vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže v roce 2013
2014	4	Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020

2015	6	Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018
2016	6	Akční plán pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích na léta 2016 – 2018
2017	4	Doporučení k samostatným porodním domům
2018	9	Standard pozice rezortních koordinátorek a koordinátorů rovnosti žen a mužů
2019	5	Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022
2020	3	Přehled doporučení orgánů Rady vlády pro rovnost žen a mužů v souvislosti s řešením negativních hospodářských a sociálních dopadů šíření onemocnění covid-19
2021	2	Doporučení k důsledné implementaci Baby-friendly Hospital Initiative 2018

Příklady dobré praxe

Příklad č. 1

Zákon o domácím násilí. Rada se podílela na přípravě a prosazení zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zákon mj. zakotvil institut vykazání osoby ze společného obydlí, tedy ochranný prostředek, který využívá policie při bezprostředním ohrožení domácím násilím. Každoročně je v ČR vykazáno ze společného obydlí vykazáno přibližně 1200 násilných osob.

Příklad č. 2

Zřizování center porodní asistence. Rada v roce 2013 zřídila Pracovní skupinu k porodnictví. Ta vládě ČR mj. doporučovala podporovat zřizování porodních domů a center porodní asistence. Pilotní projekt centra porodní asistence byl zahájen v únoru 2019 při Fakultní nemocnici Bulovka. V říjnu 2020 vydalo Ministerstvo zdravotnictví metodické doporučení ke zřizování center porodní asistence.

Příklad č. 3

Zákon o odškodnění neprávem sterilizovaných osob. Rada opakovaně doporučovala vládě předložit návrh zákona, který by řešil odškodnění žen (převážně romského původu), které byly v minulosti nezákonně sterilizovány. Zákon byl schválen v roce 2021 jako zákon č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem a o změně některých souvisejících zákonů.

Sekretariát Rady

Organizační, odborné a administrativní práce spjaté s činností Rady zajišťuje **Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR** (dále jako „Odbor“).

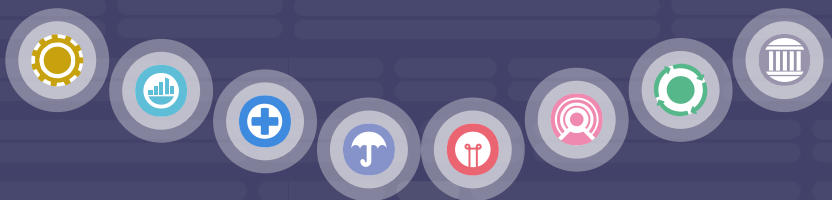
Role Odboru však sahá nad rámec plnění funkce sekretariátu Rady - zastává funkci celostátního koordinátora prosazování rovnosti žen a mužů a zodpovídá za tvorbu, koordinaci a vyhodnocování vládních politik v této oblasti. Dále Odbor rovnosti žen a mužů poskytuje metodickou podporu orgánům veřejné správy a vykonává další analytickou, osvětovou a vzdělávací činnost.

Odbor rovnosti žen a mužů také zodpovídal za přípravu [Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030](#), která byla vládou ČR schválena usnesením ze dne 8. března 2021 č. 269, a nyní v součinnosti s Radou monitoruje její naplňování.

Odbor je aktuálně také řešitelem [dvou projektů](#). První z projektů s názvem [Posilování kapacit a metodologická podpora v prevenci domácího a genderově podmíněného násilí](#) je zaměřený na zlepšení prevence sexuálního násilí. V rámci tohoto projektu probíhají například školení veřejných institucí (včetně policie či OSPOD) v oblasti domácího násilí, workshopy k prevenci sexuálního násilí na základních a středních školách či spolupráce s norskou organizací Alternativa násilí (Alternativ til vold) v oblasti terapeutických programů pro osoby dopouštějící se násilí.

Druhý projekt, nazvaný [Implementace Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014-2020 a související aktivity](#), se zaměřuje na komplexní řešení genderových nerovností žen a mužů v České republice a zlepšení institucionálního zabezpečení prosazování rovnosti žen a mužů.

STRATEGIE ROVNOSTI ŽEN A MUŽŮ NA LÉTA 2021 – 2030

Stav rovnosti žen a mužů v ČR

Aktuální stav rovnosti žen a mužů v České republice každoročně vyhodnocuje Odbor rovnosti žen a mužů ve spolupráci s Radou ve zprávách o rovnosti žen a mužů. Zprávy jsou po projednání Radou předkládány vládě ČR.

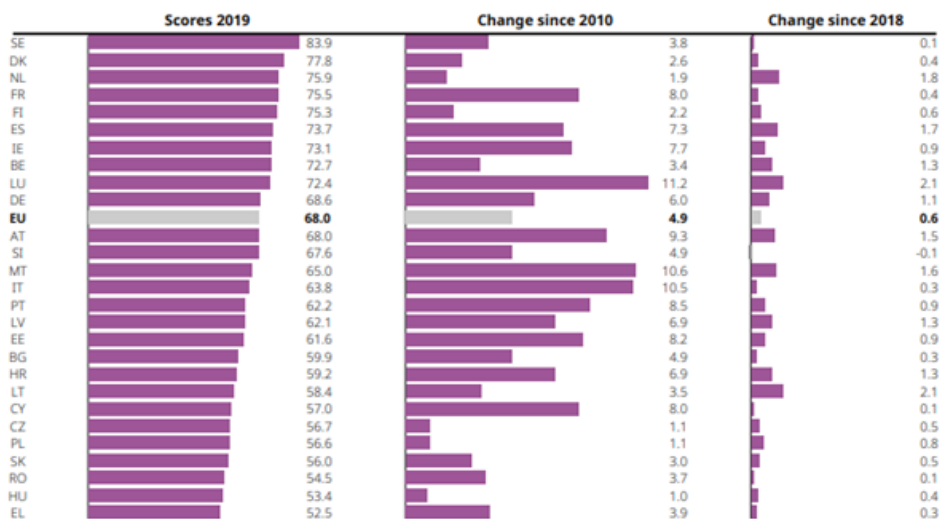
Hlavní závěry Zprávy za rok 2020 o rovnosti žen a mužů:

- V roce 2020 uplynulo 100 let od přijetí československé ústavy, která zakotvila aktivní i pasivní volební právo všech občanů a občanek, tedy i žen. Zároveň se v roce 2020 konaly volby do Senátu PČR a do krajských zastupitelstev, které však nepřinesly žádnou zásadnější změnu ve vztahu k přetrvávající nízké účasti žen na politickém rozhodování. Zatímco po volbách do zastupitelstev krajů zastoupení žen mírně vzrostlo na 22,1 % (z předchozích 20,3 %), volby do Senátu potvrdily, že horní komora parlamentu bude mít i nadále nejnižší podíl žen, a to pouze 14,8 %.
- Rozdíl v průměrných mzdách žen a mužů za rok 2020 činil 16,6 % v neprospěch žen, což představuje snížení rozdílu o 2,3 p. b. oproti roku 2019.
- Pandemie onemocnění covid-19 měla odlišné dopady na ženy a muže. Ekonomické dopady nesly ve větší míře ženy - míra nezaměstnanosti žen v roce 2020 vzrostla o 1,4 p. b. (na 4,2 %), tedy téměř dvojnásobně oproti nezaměstnanosti mužů. Ženy také čelily větším dopadům na duševní zdraví a v mnohem větší míře zodpovídaly za péči o děti během uzavření mateřských a základních škol.
- Omezení pohybu a uzamčení obětí s pachateli násilí ve společných domácnostech výrazně zvýšilo riziko násilí v intimních vztazích. Kvalitativní výzkum dopadů pandemie covid-19 na osoby ohrožené domácím násilím ukázal, že v důsledku nouzového stavu a souvisejících preventivních opatření vzrostl počet případů domácího násilí, čímž se zvýšil zájem o služby, které pomáhají obětem tohoto typu násilí. Poptávka po těchto službách se v této době zvýšila o 30 až 40 %.

Evropské srovnání úrovně genderové rovnosti nabízí **Index rovnosti žen a mužů**, který sestavuje Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE). Index hodnotí úroveň genderové rovnosti v 6 oblastech pomocí více než 40 indikátorů. Zaměřuje se např. **na rovné postavení žen a mužů na trhu práce, ve vzdělávání, v přístupu ke zdravotní péči či v oblasti zastoupení žen v rozhodovacích pozicích.**

V posledním vydání indexu z roku 2021 **Česká republika obsadila 22. příčku z 27 zemí EU**. Skóre ČR na škále 0-100 bylo 56,7, průměrná hodnota EU je 68,0. Česká republika dosahuje ve všech oblastech podprůměrných hodnot, **největší genderové nerovnosti přetrvávají v oblasti zastoupení žen v rozhodovacích pozicích**. Na předních příčkách se tradičně umístily země považující rovnost žen a mužů za svou prioritu – Švédsko, Dánsko a Nizozemsko. Největší pokrok v rovnosti žen a mužů od roku 2010 zaznamenaly Lucembursko, Malta, Itálie a Rakousko, nejmenší posun naopak Česká republika, Maďarsko a Polsko. **Oproti loňskému žebříčku si Česká republika polepšila o jednu příčku.**

Index rovnosti žen a mužů (EIGE) 2021

Zdroj: EIGE, Gender Equality Index 2021

